

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dal-
matinova 8 - Upra-
va: Beethovnova 6
N a r o č n i n a:
Letno 40 Din, pol-
letno 20 Din, četrt-
letno 10 Din - Ce-
kovni račun 17.152
Izhaja vsak petek

ŠTEVILKA 22

V LJUBLJANI, 27. MAJA 1938

LETNIK II.

Dr. Dinko Pac:

Bogata Jugoslavija

Ne smemo si delati iluzij, temveč zgradimo si z
lastnimi rokami čvrsto narodno gospodarstvo

Pri nas je prišlo že v navado, da se ob vsaki priliki govori o bogati Jugoslaviji. S posebnim ponosom kažemo na našo agrarno produkcijo, na zaklade naših rudnikov, na ugodne trgovske zveze, na našo morskobal. Toda, kdor je resnično dober gospodar, si ne sme delati iluzij, marveč mora računati z realnimi dejstvi. Resnica je bistveno drugačna.

Žitarice smo pridelali pred 12 leti okroglo 60.000.000 metrskih stotov. Leta 1936. smo pridelali 75.000.000 metrskih stotov, kar pomeni isto razmerje napram številu prebivalcev, ki se je pomnožilo v tem času za 3 milijone. To je bilo mogoče le, ker se je deloma z izsuševanjem močvirnatih tal, deloma s krčenjem gozdov pridobilo skoro 3 in pol milijona hektarjev nove plodne zemlje. Prav ta okolnost pa kaže, da je povprečen donos žita na hektar p a d e l, namesto da bi se bil dvignil.

Povprečno pride tedaj na glavo prebivalca na leto 500 kg žitaric, kar je še vedno dovolj, kljub temu, da je naše prebivalstvo močan konsument žitnih izdelkov. Ostanke nam ob dobrih letinah še precej žita za izvoz. Toda, ako zemlje ne bomo intenzivneje obdelovali, se nam zna dogoditi, da bomo v nekaj letih ostali brez kruha, ko se množi naše prebivalstvo vsako leto za pol milijona ljudi. Utegne se nam zgoditi tako, kakor letos, ko smo tako dobro gospodarili, da nam je samim zmanjkalo moke.

Pred 18 leti smo imeli v državi 4.752.220 glav govedi in 3.268.503 svinje. Leta 1936. je statistika izkazala še 4.073.729 goved (torej nad 678.000 glav manj) in 3.126.241 svinj (torej 142.000 rilcev manj).

Ako izračunamo, koliko živine pride na kvadratni kilometer, vidimo, da pride na kilometer 16,4 goveda. V Nemčiji pride na kvadratni kilometer 36,4, v Franciji 26, v Italiji 20,12, v Angliji celo 54,3, v Danski 64,1 goveda! Svinj imamo na kvadratni kilometer 12,65, dočim jih ima Nemčija 34,23, Belgija 37,83, Švica (!) 15,5, Madžarska 28,33, Danska 58,5!

Ona panoga našega gospodarstva, na katero smo najbolj ponosni, ni tedaj zadovoljiva. Ako kljub temu izvazamo razmeroma veliko število goveje živine, svinj in mesnih izdelkov ravno v one države, ki imajo več tega blaga, je to dokaz, da je prehrana našega ljudstva mnogo slabša od prehrane drugih narodov.

Pol milijona poljedelcev nima v naši državi nobene zemlje! 160.000 kmečkih družin ima največ pol ha, 125.000 do 1 ha, 338.000 družin do 2 ha, 670.000 družin manj od 5 ha. Toda šele 5 ha zadošča za življenje petčlanske družine.

Eksplatacija naših rudnikov je po večini v rokah drugih narodov.

Pri teh razmerah je naravno, da narod nima denarja za najvažnejše stvari, često niti za sol ne. O obvalu smo poročali zadnjič. Vsake dve leti šele si Jugoslovan lahko kupi par čevljev. Poraba sladkorja znaša pri nas na glavo in na leto 4,5 kg, v Angliji in Danski po 50 kg! Mla porabimo 1,5 kg na glavo, druge države po 12 do 20 kg. Železa porabimo po 8 do 10 kg, Nemčija ga porabi 160 kg na prebivalca!

To je «bogata» Jugoslavija. Da o stanovanjskih razmerah na našem jugu niti ne govorimo!

Treba bo še mnogo trdega dela na našem gospodarskem področju.

Dr. M. Korun:

Še en odgovor

Kdor noče razumeti odkrite besede, mu
je pač potreben še poseben podoben pouk

Iz stvarnih razlogov nas veseli, da so naši članki o vprašanju «narodnega edinstva» vzbudili pozornost ne samo pri Hrvatih (Obzor) temveč tudi v slovenskem časopisu («Sl. Narod» in «Sokolska volja»). «Obzor» nas je celo pohvalil, čeprav nisimo njegove hvale iskali. Pohvalil nas je, pa je v isti mah prešel preko tistih naših izvajanj, ki so se mu očividno manj dopadala, kakor sta nam na drugi strani oba slovenska lista izrekla grajo, «Slovenski Narod» očividno zato, ker smo pri njem, ki podpira politiko JNS, slabo zapisani, pisec notice v «Sokolski volji» pa našega članka ali ni prebral, ali pa ga ni razumel. Nočemo si namreč misliti, da ga ni hotel razumeti, ker to za Sokola ne bi bilo dostojno.

«Narodno edinstvo» je postalo v teku let pri nas politično geslo.

Nekateri so se ga izogibali kot hudobec križa, drugi so ga slepo ponavljali, ne da bi se zavedali, kaj naj pomeni. Če naj pomeni «narodno edinstvo», da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en narod z enim jezikom, z enotnim narodno-kulturnim in zgodovinskim obilježjem in značajem, potem o narodnem edinstvu ne more biti govora, ker take enotnosti ni. Če naj znači «narodno edinstvo» voljo in načrt, da postanemo Slovenci, Hrvati in Srbi en narod z enim jezikom in narodnim obilježjem, kakor ga imajo danes Slovenci, Hrvati, Srbi vsak za sebe, potem bo to «narodno edinstvo» moralo, prej ali slej, če nič drugega, likvidirati vsaj enega obeh jezikov, ki jih danes govorimo, ali slovenskega ali srbo-hrvaškega. Pristaši takega «narodnega edinstva» naj povedo, ali so za to! Samo kdor je za to, sme govoriti

o tem, da je za tako «narodno edinstvo»!

Priznamo radi, da propagatorjev takega «narodnega edinstva» ni mnogo, temveč da večina tistih, ki so za «narodno edinstvo», hoče, da smo in ostanemo Slovenci, Srbi in Hrvati v eni državi. Za tako narodno edinstvo smo pa mi vedno bili, smo danes in bomo tudi ostali.

Ločimo se lahko po vidikih, kako naj bo naša skupna država urejena. Nekateri so za to, da naj odloča o tem večina, kar bi bilo gotovo najbolj demokratično. Toda nam se zdi, da bi bilo to politično škodljivo in da bi — pri razmerah, kakor jih vidimo in občutimo že skoro dvajset let — odločanje po večinskem principu bilo ne le na škodo, temveč tudi nevarno ravno za skupno življenje Slovencev, Hrvatov in Srbov v eni državi. Zato zagovarjamo sporazumno rešitev glede notranje ureditve naše države, zato povdarjamo je to, kar nas Slovence, Hrvate in Srbe veže.

Mislimo, da smo bili v naših prejšnjih izvajanjih in da smo tudi danes dovolj jasni in da, kdor nas hoče razumeti, nas bo razumel.

«Sl. Narod» nas ni hotel razumeti, ker ga je zbolelo, ko smo napravili konstatacijo, da so mnogi «napredni» pristaši «nacionalnega edinstva» v zadnjih časih začeli bolj slovensko misliti in pisati

zato, ker si «klerikalci» ideologije «narodnega edinstva» več ne upajo napadati.

Naša konstatacija je bila sicer malce zlobna, toda je resnična; zato je ne umaknemo, pa naj se «Sl. Narod» še tako razburja. Naj le prečita svoja in svoje politične skupine glasila od l. 1929. naprej, pa bo videl, kako se je pisalo takrat in kako se piše danes! Istočasno priporočamo tako branje njihovih lastnih glasil tudi oni drugi politični skupini!

Namesto, da se «Sl. Narod» razburja, da nam rajši stvarno razloži, kako razume on «narodno edinstvo», potem se bomo naprej menili s haskom za nas vse, posebno za njega samega.

«Sokolska volja» pa bolje, da se ne vtika v dnevno politično borbo političnih glasil, tem manj, ker njene stališča narodnega edinstva, ki «ne nazira posebn. Slovencev, njih jezika in kulture», ni nihče napadel in kritiziral. Med «napredne» Slovence, katerih «naprednost» smo v našem članku opravičeno dali med «narekovaje», pa — mislimo — da se Sokoli ne štejejo.

Politične krilatice, pod katerimi si vsak lahko misli, kar hoče in misli, danes to, jutri drugo, kar mu bolj dopade, so za politično vzgojo ljudstva škodljive. Zato je tudi debata o «narodnem edinstvu» potrebna in koristna.

O izvorni slovenski „čednosti“

Tudi le bežen pogled v ogledalo resnice ne
more škodovati narodu in njegovemu napredku

V našem slovenskem ožjem narodnem življenju se pokaže prenmogokrat res nujna, neogibna potreba, da nam nekdo temeljito izpraša vest in da nam pokaže ono, kar največkrat v svoji priznani kratkovidnosti smatramo za dobro, vzgledno in vzvišeno, v resnični luči in da nas tako pripelje na pot poboljšanja in izpopolnitve. V našem tisku, predvsem pa v literaturi preteklih desetletij precej nazaj v prejšnje stoletje, je bilo napisanega že marsikaj jedkega in bridkoresničnega na rovaš teh vsenarodnih ali pa tudi le ozkosrčnih zasebnihških napak in zablod. Taki poučni duševni proizvodi so v zadnji dobi pod vplivom gotovih razmer, dogodkov in osebnosti postali silno redki in, rekli bi, uradno vodeni ter prazni. Semtertja pa zagleda beli dan tudi še nekaj klenega, zdravo kritičnega in umestnega. Tako priobčuje zadnja številka jesenškega svobodnega glasila delovnih ljudi «Našega kovinarja» prav zanimiv in tehten članek o slovenski pobožnosti, v katerem piše naslednje:

«Slovenci veljamo v očeh vsakega tujca za izredno pobožen narod. Naj se pripeljemo v Slovenijo s katerekoli strani, povsod nas pozdravljajo nizki in visoki hribi, a na vsakega je položena krona v obliki cerkvene zgradbe. Ako se tujec informira o notranjem življenju pri nas, bo zopet naletel na mogočno vlogo cerkvene organizacije pri Slovencih. Tako bo napravil sklep, — kakor ga napravijo vsi, ki nas opazujejo, — da smo najpobožnejši narod v Evropi, da se morejo z nami meriti kvečjemu še Tirolci, ki so nam po številu cerkvenih stavb in po moči cerkvene organizacije zelo podobni.

Ako bi bila globoka pobožnost bistvena slovenska lastnost, bi se

te naše lastnosti lahko veselili. Saj ni pobožen človek nič drugega kot svetopisemski pravičnik, torej ideal človeka, in narod — pobožnik — ideal naroda. Toda življenje nas je izmodrilo. Tako daleč smo prišli, da moramo danes, ko se mešata vernost in politika že dobrih 40 let v neznošno zmes, posumiti v iskrenost vsakega na ven pobožnega človeka, da moramo danes podvomiti, ali ni morda pobožnost naroda njegova najslabša lastnost.

Vemo, da besede naše kritike zastavljajo nož prav pri korenini slovenskega značaja. Skoro bi si ne upali teh opazovanj in misli niti omenjati, ako se ne bi mogli sklicevati pri tem na tako ugledno velično, kot je Ivan Cankar. Njegov Aleš z Razora, starokopitni, hribovski, pokvarjeni pobožnjakar, je pravi predstavnik naše pobožnosti. Berite to knjigo, da vidite našo pravo podobo. Danes po tridesetih letih je le še bolj pokvarjena.

Radi bi opravičili napako svoje-ga naroda in iščemo v tistih časih, o katerih upamo, da je bila njena lastnost — tako tudi pobožnost — še nepokvarjena, resnična, prvotna in prirodna. Pogledali smo pri Primožu Trubarju, torej pri možu, ki je dal — skoro bi smeli reči — življenje za svojo vero, kaj pravi on o naši pobožnosti. V pismu kralju Maksimilijanu predstavlja Slovence takole: «To je dobro, dostojno, zvesto, resnicoljubno, pokorno, gostoljubno in milo ljudstvo, ki se priljazno vede do vseh tujcev in do vsakogar. Toda preveč in premočno je praznoverno, kajti kranjsko in slovensko ljudstvo hoče vse svoje zadeve pri Bogu, pri Devici Mariji in pri svetnikih urediti samo s pogostim branjem in ustanavljanjem maš, s pri-

POLITIČNI TEDEN

Bloku sporazuma nasprotni tisk je polnil te dni svoje stolpce zopet z vestmi o nekem razkrajanju demokratskih sil v naši domovini in kot dokaz je navajal govora, ki sta jih imela v Splitu gg. dr. Leontić in profesor Tomašič, radi katerih je prišlo v tamošnji SD koaliciji do manjših nesoglasij. Kakor se je kasneje ugotovilo, so ta nesoglasja zgolj osebnega značaja brez vsakih globljih korenin, zlasti pa brez političnih posledic. Predsednik splitske SDS, na katerega je vrglo nasprotno časopisje, ne pa njegova lastna politična formacija SDK, izobčenje, je imel že takoj prihodnjo nedeljo širši sestanek s pristaši Hrvaške seljaške stranke, kar kaže, da so v Splitu sanem nesoglasja izravnana.

Pretekli ponedeljek pa je sklicalo ožje vodstvo SDS v stanovanje g. Adama Pribičevića v Zagrebu sejo, na kateri so se razpravljala vsa politična vprašanja v zvezi s temi dogodki, kakor tudi vprašanje akcije med narodom. Ob tej priliki se je ugotovilo, da so se dogodki v Splitu v javnosti popolnoma napačno slikali. Za tem se je vršila daljša konferenca prvakov celotne SD koalicije v stanovanju g. dr. Mačka. Obširno se je razpravljalo vprašanje odnošajev v HSS vobče, posebej pa še z ozirom na dogodke v Splitu. Po tej konferenci je bilo izdano poročilo, v katerem je bilo rečeno, da je ugotovljena popolna soglasnost in solidarnost SD koalicije ne le v glavnih vprašanjih, temveč tudi v vseh podrobnostih v pogledu na notranjo in zunanjo politiko. Sklenjeno je bilo, da se na terenu, kjerkoli bi se pokazala potreba, osnujejo skupni odbori SDK. S tem, da se ustanovi enotna politična organizacija za člane obeh strank, ki tvorita Seljaško-demokratsko koalicijo, bi se odstranile vse eventualne nadaljnje možnosti za trenja v SDK in bi bili celo tako nepomembni pojavi, kakor so se dogodili v Splitu, v bodoče nemogoči.

V Beogradu se je zopet začelo živahno delo v delovnem odboru demokratskega bloka. Tako se je vršil širši sestanek na stanovanju g. Joce Jovanovića, katerega so se udeležili, izvzemši g. Ljubo Davidovića, ki je bolan, vsi člani delovnega odbora iz beogradske UO. Prisostvoval je predvsem g. Miloš Trifunović, ki se je pravkar vrnil od voditelja Radikalne stranke g. Ace Stanojevića, ki se je nahajal na zdravljenju v Vrnjački banji in je tam imel z g. Milošem Trifunovićem dolg razgovor o političnem položaju. Poleg njega so prisostvovali sestanku gg. dr. Gavrilović, Božidar Vlatić in Milan Grol. Predmet razgovorov je bila predvsem organizacija široko zasnovane politične akcije med narodom, ki jo pripravlja Združena opozicija v prihodnjih mesecih. Prvi tak shod naj bi se vršil v nedeljo v Derventi, za katerega so bile narejene velike priprave in je najavljenih mnogo govornikov, zlasti iz Beograda.

G. dr. Lazar Marković se je te dni nahajal na obširni politični turneji po Bosni in Hercegovini, kjer je imel zlasti dobro obiskane sestanke v okolici Sarajeva in pozneje v Splitu, od koder je odšel v Zagreb ter pride verjetno tudi v Ljubljano.

sostvovanjem pri njih, z biljami, z darovanjem, z rožnimi vencami, z ognjem, s prižiganjem sveč, s procesijami, z blagoslovljeno vodo, soljo, palmami, s kajenjem in kropljenjem, z daljnim romanjem in z zidanjem novih cerkva. Torej že od nekdanj bogaboječe ljudstvo, pri čemur leži poudarek na boječe ljudstvo. Danes niso časi za to, da bi samo prepisovali ono, kar je Trubar napisal javno o zidanju novih cerkva. Njegove zgodovinske ugotovitve ne mečejo na našo pobožnost nič manj črnih senc, kot je črna vsa sedanja pobožnost.

Od vseh temin je najtemnejša pač ona, da najpobožnejši evropski narod nima niti svojega svetnika. Pred časom smo brali, da je to samo še vprašanje treh milijonov dinarjev, ki so potrebni, da bo A. M. Slomšku priznana «čas otarja». Vendar je revščina — vsaj v tem slučaju, nekje drugje, kot pri denarju. Slomšek pač ni bil verski genij. Slomšek je bil marljiv organizator katoliške cerkve na bivšem Štajerskem; s tem je postal narodno zaslužen, postal je velik

Slovenec, posebnih religioznih globin, kot jih vidimo pri vseh velikih svetnikih, pa ne očituje njegovo življenje. Tako ne moremo pokazati Slovenci pri vsej svoji zavirljivi pobožnosti niti na enega velikega pobožnika, ki bi posebil to našo narodno lastnost. Ali nismo upravičeni, da po vsem tem sumimo o resničnosti te lastnosti?

Kar nam nudi vsakdanje življenje, nam dovolj žalostno potrjuje našo misel. Poznal sem katoliškega župana, ki je znal en sam stavek iz sv. pisma: «O Gospod, saj nisem vreden, da grem pod Tvojo streho» in še tega samo zato, da mu ni bilo treba hoditi v cerkev. In vendar je 20 let županoval s pridevkom «katoliški». Pa je bil vsaj originalen. Drugi so še slabši.

Veliki nemški pesnik je rekel o politični poeziji: «Politična pesem — nagnusna pesem.» Kaj naj bi rekli o podobni pobožnosti? Ali ne samo tega, da je stokrat nagnusna. Boljša, lepša, Bogu bolj po godu je resnična nevestnost kot zlagana vernost. Rešimo se že enkrat vse javne zlaganosti!»

Gotovo je prav in dobro, če tudi «Slovenec» priporoča «skrb za telesno zdravje in lepoto». Tako se je vsaj nekoliko moderniziral, ko je še pred nekaj leti v nastopu srednješolskih telovadcev in telovadkinj videl veliko pohujšanje in ko so njegovi vzorniki v srednjem veku proglašali negovanje umrljivega telesa za smrten greh. Toda mi vemo, da to dela samo iz političnih razlogov. Kakor priznava za katoliške organizacije samo tiste, v katerih so samo njegovi pristaši, tako so mu katoliški telovadci samo tisti, ki so odvisni od njegove politične sile, da tvorijo tako pomožno organizacijo njegove politične skupine.

Oddahnili so se

Na ljubljanskem magistratu vlada red in mir. Ta mesec ni bila vpeljana še nobena disciplinska preiskava.

Sprejem v Ameriki

vseeno ni bil tako sijajen, kakor je pisal «Slovenski dom». Gospoda predsednika je prišel čakati samo neki Jožef Grdina in pa uradnik konzulata, ki sta mu pokazala pot do hotela.

Za pravice naroda in človeštva

V «Ljubljanskem Zvonu» beremo: «Po dvajsetih letih nas obtežujejo dokazi, da nismo utrdili slovenske zavesti in volje, da smo jo celo oslabili. Storili smo človeka, — ki bi ga morali voditi, dajati mu veselje, da živi, in voljo, da ustvarja, — topega in brezbriznega. Nevarni cinizem je razkrajal življenjsko voljo, v blatu se je razpaslo sovraštvo, ki ni poznalo nobene mere na ven in na znotraj. Kdor je opazoval življenje zadnjih let, je imel vtis, da gleda mrtvaški ples.

Državna volja raste iz narodne zavesti, ljudske sreče in ponosa človeškega dostojanstva. Nekdanji tlačani, kmetje, meščani in težaki, so izpričali voljo do življenja in do skupne usode s hrvatskim in srbskim kmetom, delavcem in meščanom. Sinovi so jim dolžni ohraniti dediščino posesti, ustvarjati jim gospodarske in socialne pogoje za rast višje človeške kulture.

Sinovi kmečkega rodu, ki je na slovenski zemlji pričel presejati prst z raskovno dljanjo, so dolžni razvneti v svojem ljudstvu narodno zavest, da se bodo potomci zavedali lastne sile in zajemali iz nje ustvarjalno voljo. Zgraditi je treba živo stavbo slovenske kulture, da bo narod prežet z voljo, živeti slovensko duhovno življenje in tudi žrtvovati zanj. Iz narodne zavesti moramo narod vzgajati k državni zavesti. Biti si pa moramo svesti, da se narod ne vzgaja v državni narod le z vero in s slovnici, zanj mu je potrebna globoka vzgoja, ki temelji v znanju političnih, socialnih in gospodarskih problemov, ki se izražajo v zavestni volji in se posebno v globokem pojmovanju človeške skupnosti in njenih dolžnosti.

Večje odgovornosti, odkar se je v nas prebudila narodna zavest, se nismo nosili. Ne gre le za to, da ohranimo dediščino posesti, da prebudimo narodno in državno zavest, ustvariti moramo na svojih tleh z vsemi napor in aktivnostjo pogoje za zgradbo občeloške kulture v obrambo vseh pravic človeškega dostojanstva. Le globoke etične in moralne vrednote dajo človeški skupnosti moč zoperstaviti se velikim dogodkom.

Podpišemo vsako črko.

Francozi in donavske države

Francija se je odločila, da bo revidirala svoje trgovinske zveze z državami ob Donavi in na Balkanu. Namerava odpovedati dosedanje trgovinske pogodbe z Madžarsko, Rumunsko, Bolgarsko in Jugoslavijo ter skleniti potem nove na novi podlagi. To namerava Francija radi tega, da bi nekoliko zmanjšala gospodarsko odvisnost teh držav od Nemčije, ki bo vsled anšlusa vsak dan občutnejša. Predvsem hoče pritegniti Francija nase večji del agrarnih produktov teh držav.

Papež proti rasizmu

Kakor znano, uči nemški narodni socializem, da so ljudske rase po svojih naravnih lastnostih tako različne, da je najnižja rasa med njimi bolj oddaljena od najvišje, kakor je najvišja živalska rasa oddaljena od človeške; vsled tega je treba z vsemi sredstvi obdržati čistost krvi in

moč lastne rase ter predvsem z vzgojo utrditi karakter rase. Papež je sedaj proglasil ta nauk za kriv, češ, «vsi smo otroci enega očeta, vsi smo ustvarjeni po božji podobi».

Rasizem je ideologija za podjarmljenje sibejskih podjačimi. On je del totalitarnega programa. Je protidemokracičen, zato je papeževa beseda na mestu in izrečena o pravem času. Radovedni smo le, kaj poreko sedaj klerikalni hrvaški listi, ki so stalno napadali dr. Mačka, ker se je izogibal rasne borbe.

Beseda Anglije

Nemčija je koncentrirala čete ob češkoslovaški meji. Nemški listi so poročali o grozovitosti, ki jih počenjajo Čehi nad Nemci. Čehoslovaki so mobilizirali en letnik in zasedli obmejno obrambno črto. V strahu je živel ves svet in se bal bližajoče se katastrofe.

Tedaj je vrgla Anglija svojo besedo na tehtnico. Pa je mirno potekel dan volitev. Nemške divizije so končale svoje vežbe in se pomikajo domov. Češka meja je zopet odprta.

Anglija je rešila mir, za kar ji je lahko hvaležno vse človeštvo.

In mi?

Razlaga o čudovitih ptičih

Poznamo vsakovrstne ptiče, po domače «tiče», ker smo se jih naučili še v gimnazijskih letih v urah prirotopisja. Novo lekcijo nam daje zadnji jugoslovski in jerezarski «Slovenski delavec» v precej zeleni obliki, ko piše: «Feniks je ptič, ki nikoli ne pogine, ki večno živi. Ne uniči ga ne ogenj, ne strelca. Vselej iz vsake smrtne nevarnosti prerojen vstane v novo življenje. Koga bi mogli bolje primerjati temu ptiču, kakor katoliško Cerkev!» — Še nekoliko boljše bi bila primerja z zavarovalno družbo «Feniks». Znatno del slovenskega naroda bi bil «Slovenskemu delavcu» zelo hvaležen, če bi nesmrtni «Feniks», v čigar odboru so sedeli razni gospodje, ki so po ideji in političnem koruzništvu «Slovenskemu delavcu» zelo, zelo blizu, prerojen zopet vstal in vrnil težko pristradane zavarovalne premije prizadetim. Če ga ni uničil ne ogenj, ne strelca, če sploh ne more nikoli poginiti, zakaj se vendar čaka? Novo življenje si poleg «Feniksa», čudovitega ptiča, želi vse jugoslovansko ljudstvo. Bojimo se le, da so čudovitega «nesmrtnega ptiča Feniksa» pri nas ugonobili s tujo kapitalistično pomočjo nekateri naši domači «tiči»...

Da smo med zadnjimi,

ugotavlja zadnji «Domoljub» in piše obenem čudovito storijo, ki bi jo najbrže z največjim veseljem in zadovoljstvom pograbil ljubljanski mestni magistrat. Na podlagi umetnostno-zgodovinskih študij bi namreč lahko napravil čudovit popravek. Morda ga bo slovenska javnost tudi brala v «Domoljubu», ki je vendar glasilo čednosti in resnicoljubnosti. Med drugim piše «Domoljub» o naših cestah pod naslovom «Med zadnjimi» naslednje: «Nismo povsod med zadnjimi, kar se pa naših cest tiče, bomo pa v Evropi težko dobili državo, ki bi imela tako slabe ceste kakor mi. Pravijo, da se nanaših mejah večkrat ponavljajo prizori, ko pridriči lep avto do mejnikov, pa se vrne, ker vidi, kakšne so ceste. Z avtom vred se pa vrnejo tudi stotaki in tisočaki, ki bi jih dal imoviti tujec zaslužiti našim ljudem, če bi se ne ustrašil naših razdrapanih cest. Če že ne zaradi drugega, bi morali zaradi svojega dobrega imena naših mejah večkrat ponavljajo cest vzporedno z drugimi narodi. Pa ne gre le za naše dobro ime, ampak je vprašanje dobrih cest in cestnih zvez tesno združeno z našim gospodarstvom. To velja zlasti za Slovenijo. Flikarije in posipanja parkrat na leto ne morejo zaustaviti razpadanja naših cest.» Ko ugotavlja spretnje, pravi «Domoljub» še sledeče: «Če primerjamo slovenske ceste, ki so po naši pridonosti najlepše v državi(!), s cestami naših sosedov, nas pa mora biti naravnost sram pred svetom». Izjavljamo v imenu vseh Slovencev, da nas je globoko sram...

Zunanja politika

Zopet je preživljal svet tesnobne trenutke. V že nad vse napeptem ozračju, ki vlada zaradi pretiranih zahtev sudetske nemške stranke po priključitvi Avstrije k Nemčiji, je prišlo na češko-nemški meji do obmejnega incidenta, kakršni se često dogajajo v obmejnem prometu, katerega je pa nemški tisk skušal na vsak način prikazati za velik političen incident, sličen skoro svoječasnemu sarajevskemu atentatu. Pisalo in govorilo se je o velikem gibanju čet na Saškem in Bavarskem, nakar se je Češkoslovaška republika videla prisiljena, da tudi ona sama mobilizira en letnik in svrhu pojačenja obmejne straže. Vendar se je nevarno ozračje nekam nepričakovano hitro razčistilo, kakor pravijo inozemski poročevalci, radi tega, ker Anglija noče več ponoviti svoje napake iz leta 1914. in je gladko dala razumeti Nemčiji, da ne bi mogla stati mirno ob strani Francije, če bi ta šla v vojno zaradi Češkoslovaške. V tem primeru bi se Anglija postavila z vsemi svojimi vojnimi silami ob stran svoje zaveznice. Tudi trdijo angleški informatorji, da je poljski zunanji minister Beck dal sporočiti nemškemu zunanjemu ministru, da Poljska v primeru evropske vojne, ki bi nastala radi vpada nemških čet v Češkoslovaško, ne bi mogla ostati nevtralna in bi se takoj borila na strani zahodnih velesil, če bi te pohitele Češkoslovaški na pomoč. Poleg tega se je poljski generalni štab izjavil proti nevtralnosti. S tem postaja položaj Češkoslovaške mnogo čvrstjši, ker je več kot gotovo, da se Nemčija spričo teh dejstev ne bo spuščala v mednarodne komplikacije.

Vloga Češkoslovaške je radi tega za vse Podonavje nadvse važna. Češkoslovaška je danes ključ srednje Evrope, polja, kjer se vrši velika borba, ne le gospodarska in politična, marveč tudi kulturna in duhovna. Ne gre danes le za to, ali bo Nemčija vladala nad srednjeevropsko politiko in nadzirala gospodarsko življenje narodov, ki živijo v Podonavju. Tega se mogoče niti prepričati ne da, ker je 75milijonska Nemčija danes najbližja sosedu teh držav, ki neposredno občutijo njen politični in gospodarski pritisk. Mnogo bolj pereče je vprašanje, ali se dajo tudi idealni totalitarni držav vsiliti osvobojenim narodom, ki bi hoteli svoje države upravljati po svoji in ne po tuji glavi. V tem oziru nam zopet lahko služi za svetel vzgled Češkoslovaška, ki je pri nedeljskih volitvah ponovno dokazala svojo veliko politično zrelost, zavrgla vsako tuje politično skrbništvo in znova izšla iz političnega meteža kot čuvár velikih narodnih svobodčin ter se afirmirala kot ena najmodernejših in najbolj demokratičnih držav povelje Evrope. Izid teh volitev in turneja voditelja sudetskih Nemcev po zahodu in v Nemčiji bosta verjetno doprinesla do popuščanja politične napetosti.

Pač pa se ne razvija pomirjevalna akcija, ki jo je poskušala Anglija med Francijo in Italijo, v onem času, kakor se je pričakovalo. Pogajanja so zastala na vprašanju Španije, kjer stojita obe državi, kakor je povedal g. Mussolini v svojem govoru v Genovi, na nasprotnem stališču. Francozi želijo zmago republikancev, Italija pa zmago generala Franca. Eni in drugi si očitajo, da se ne držijo pakta o nevmešavanju in da svoje zaveznike zalagajo z orožjem. Nejasnost še bolj povečuje ponovni zastoj nacionalistične ofenzive in prošnje Franca za novo pomoč v vojaštvu in strelivu.

H. K.:

Tuji glasovi

Zanimiv pogled našega ameriškega izseljenca na demokracijo in njeno poslanstvo

Mnogokrat so nam dobrodošli tudi tuji glasovi, če nas navajajo na pravo pot življenja in življenjskega udejstvovanja. Prav posebno pa nam je pri srcu beseda naših ljudi, naših bratov v tujini, če nam napišejo resno besedo in na podlagi svojih trpkih življenjskih izkušenj povejo, kako nam je hoditi in kakšen je pogled sveta na nas ter kako moramo mi gledati na svet in življenje. O tem piše prav zanimivo prijatelj-izseljenec naslednje:

«Mnogi ljudje, zlasti v zadnjem času, s posebnim poudarkom skušajo naglašati trditve, da se je demokracija sistem preživel in da je demokracija taka oblika vladavine in uprave, ki nikakor ne more trajno obstati ter nikakor ne more rešiti sodobnih problemov, bodisi političnih, bodisi družabnih. Ti lahko-miselniki in pesimisti trdijo, da more biti moderna država upravljana zgolj po avtoritativnem ali korporativnem sistemu in da tamkaj, kjer se demokracija še drži, javno življenje vseprek naletuje na največje težave.

Pod vplivom takih trditev, pod vplivom neke močne propagande, vodene na najširši podlagi s strani nasprotnikov demokracije, se najdejo med ljudmi malodušneži in lahkoverni, ki so se takih trditev oprijeli in ki verjamejo, da se je demokracija sistem v svetu res preživel.

Medtem pa, če stvari realno in stvarno premostrimo in če zgoraj navedene trditve resno ocenimo, moramo neogibno priti do prepričanja, da so vse besede nasprotnikov demokracije neresne, brez podlage in skrajno nestvarne, saj nam en sam pogled po svetu pove dovolj zgovorno, kje in kaj je resnica. Ozrmo se le nekoliko in vsaj površno na to, kar je demokracija sistem vladanja in življenja ustvaril doslej na Angleškem, v Ameriki, na Francoskem, Češkoslovaškem, v Švici, Norveški, Švedski, Nizozemski in še v tlikih drugih državah. Pravilno in nepristransko moramo oceniti visoki kulturni nivo, na katerem se giblje vse javno življenje teh na-

rodov, pa moramo nehoti priti do spontanega prepričanja, da je ravno nasprotno res, kar trdijo sovražniki demokracije. Priti moramo vsekakor do prepričanja, da vsem narodom, ki mislijo zrelo in preudarno, da vsem narodom, ki se res brigajo za svojo svobodo in kulturni napredek, da vsem narodom, ki želijo mir in slovo med narodi, edino in najbolje ustreza demokracični sistem.

To prepričanje, to verovanje postaja od dne do dne močnejše po vsem svetu. Tam, kjer se more človeška misel svobodno izražati brez vsake omejitve s strani privilegiranih strank in gibanj, v Ameriki, Franciji in Angliji — da citiramo le te države —, se demokracija vedno bolj organizira z namenom, da dokaže, da so vse trditve o njeni preživelosti docela neutemeljene in zlagane.

V tem, tako koristnem delu za napredek celotnega človeštva, prednjačijo zlasti odgovorni činitelji Združenih severnoameriških držav. Predsednik Roosevelt s slehernim svojim korakom in gibom poudarja svoje neizmerno zaupanje v demokracijo. Sledeč zgledu svojega predsednika, zavzema isto stališče tudi ameriški notranji minister. Te dni pa je javno iznesel svojo demokracično «vero» tudi ameriški vojni minister v svoji vlepomembni izjavi za mir in demokracijo, ki pa je naletela v nekaterih evropskih državah na silno burjo nasprotja in nezadovoljstva.

Ko imajo vsi največji veleumi zahodnih demokracičnih velesil, pa tudi Amerike, take poglede na demokracijo, to vsekakor pomeni, da je demokracični sistem vladanja ne le edino mogoč za vladanje in upravljanje v teh kulturnih državah, pomeni pa tudi to, da se demokracija nikakor ni preživela in da je demokracija prav za prav šele na začetku svoje ekspanzivne sile, to je sile, kateri se nihče ne bo mogel več upreti, ker ima demokracija pač svoje temeljne korenine, globoke korenine, v duši slehernega človeka, v duši celotnega človeštva.»

Domači pomenki

Katoliška telovadba

V nedeljskem «Slovenec» govori pisec na dolgo in široko o «katoliški» telovadbi. H. «katoliškim» plesom smo dobili sedaj še katoliško telovadbo.

DOMA IN NA TUJEM

Politična zrelost

Najbolj delikatno je danes nedvomno razpravljanje o političnih svobodinah, ki jih slehernemu državljanu zagotavlja in zagotavlja zakon. O tem piše v svojem uvodniku prav zanimivo mariborska «Delavska politika» med drugim naslednje: «Kadar je naša politična zahteva po svobodi in demokraciji v krizi, takrat moramo skrbeti za to, da zberemo vse sile in izvojujemo opravilne zahteve. Te sile zbiramo že leta in leta, toda sproti podira to naše delo nesloga, sebična «politika» brez konkretnega načrta, kako naj se uveljavijo pravice naroda, to je politična in socialna svoboda... Oboje je zlo. Primanjkovalje pravega načrta in razkrojavalno intrigiranje, ki ga izvajajo dosledno vsi nedemokratski elementi... V nesvobodi je mogoče zadržati začasno tudi najboljše načela, zavleči rešitev najaktualnejših problemov. Pasivnost opozicije to olajšuje in nudi priliko, da se postavljajo ovire proti napredku v obliki absolutizma (samodržstva) in avtoritativnosti.»

O podjetnikih in kravi

se je na široko v svojem zadnjem uvodniku razpisalo glasilo zelenih «katoliških» delavcev «Slovenski delavec». V tej organizaciji pa v vodstvu skoro nobenega delavca ni, temveč vidimo imena zgolj uradnikov itd. Med drugim pripoveduje ta list, seveda predvsem na naslov svojih protektorjev na pristojnih mestih, naslednje: «Lepa slovenska zemlja se zdi mnogim tako uboga, da je ne smatrajo več vredno za pravo ljubezen. (Zakaj se ljudje zadnja tri

leta vendar niso naučili temeljito «prave» ljubezni! — Op. našega ur.) Nič niso več s koreninami (izkoreninjenji! — Op. naš. ur.) vanjo zrastle, da bi mogli ob njej kakor zasidrani kljubovati vetrovom, ki včasih zavejejo preko naše rodne grude in prinašajo preizkušnjo siromaštva. No, kakor listje so premnogi v narodu (Pa kdo bo listje grabil? — se vprašuje narodna pesem. — Op. naš. ur.), ki beži z vrtinci in se puste premetavati trenotkom brez odporne sile. Le tu in tam po viharjih utrjeni, kakor jeklena vzmet vstane posamezni, ki hoče v borbi življenju dati svoj obraz in ustvarjati svojo usodo. Podjetje je krava. Podjetnikova je in živeti mora. Skupaj jo homo varovali in skupaj si delili mleko in — prirastek.» — Zanima nas le še, kdo bo od zgoraj pišočih družbe za očeta temu prirastku.

Sprememba v vladi

Poročali smo že, da je zamenjal ministra brez portfelja dr. Behmena bosenski beg dr. Džafferbeg Kulenović. O tem je priobčil zadnji režimski jugoslovanski «Slovenski delavec» naslednje duhovito vest: «Zamenjan minister. Da nismo izjeme delali v svetu, ko so spreminjali vlade, smo se pri nas zamenjali ministra D. Behmena z ministrom Kulenovićem. Kakih posebnih posledic v naši notranji politiki radi tega ne bo.» Šlo je torej zgolj za to, da ne bomo delali izjeme v svetu in da ne bo nobenih posledic v naši notranji politiki...

Ljubljančani, v trajnem ljubem spominu. Na njegovo mesto bo prišel divizijski general g. Gjorgje Lukić, ki je doslej poveljeval moravski diviziji v Nišu.

Kako podjetni smo Slovenci — čeprav ne uživamo tega slovesa — dokazuje tudi to, da izvažamo celo igrače, ki so barvane z nestrupenimi barvami. Ljubitelji otrok je treba posebno opozarjati na nevarnosti igrač, ki so po večini uvožene, ker so navadno barvane s strupenimi barvami, kar lahko postane usodno za otroke. Domači izdelki prav nič ne zastajajo po lepoti in kakovosti za tujimi, zelo dragimi igračkami. O tem se boste lahko temeljito poučili na ljubljanskem velesejmu od 4. do 13. junija.

Prosvetna vest. Za ravnatelja beograjske opere je bil s kraljevim ukazom imenovan Lovro Matić, dosedanji glavni dirigent zagrebške opere in zagrebške filharmonije.

Bojiško zavarovalno društvo «Merkur» v Zagrebu bo prihodnji mesec slavilo 65letnico svojega obstoja, obenem pa tudi 10letnico obstoja svojega sanatorija.

Okrog četrt milijona dinarjev je poneveril uradnik primorske banke uprave Ljubomir Pavić v Splitu. Po stari praksi bodo tudi njegova najbrže vtaknili na opazovanje v umobolnico, namesto v zapor.

Nedovršena Zakladna bolnišnica na Rebru v Zagrebu, za katero so porabili že nekaj deset milijonov dinarjev in je v surovem stanju skoro dovršena, stoji že nad pol leta povsem zapuščen, ker država in drugi pristojni činitelji ne izplačajo predvidenih in že davno odobrenih kreditov za dovršitev prepotrebne zdravstvene ustanove.

Pomladanski velesejem v Ljubljani od 4. do 13. junija bo že 43. razstavna prireditev v Ljubljani. To pomeni 18 let razstavnotehničnega dela v službi gospodarskega in kulturnega napredka našega naroda. Splošni del velesejma bo obsegal vse panoge industrije in obrtniške proizvodnje. Pohištvo bo tvorilo posebno razstavo. Te razstave so že tako ukoreninjene, da jih pozna cela Jugoslavija. Iz vseh predelov prihajajo kupci, da tukaj na podlagi razstavljenih garnitur izbirajo in naročajo po svo-

jem okusu in premoženjskih razmerah. Razstava avtomobilov, avtobusov in motornih koles bo zelo bogata. Zastopane bodo skoro vse svetovne marke in bo razstava obsegala nad 1500 kvadratnih metrov razstavnega prostora. Še pred leti smo bili navezani na uvoz tekstilij. Sedaj že naše tvornice krijejo domačo potrebo in uganja luksus, kdor se oblači v inozemsko blago. Na letošnjem velesejmu v Ljubljani bo naša tekstilna industrija pokazala, kako visoko se je že razvila. Vsakdo se bo mogel prepričati, da njeni izdelki kakovostno povsem dosega inozemske, so pa cenejši in dajejo zaslužka našemu delavcu. Skoro prav vsakdo pri nas se zanimala za reševanje našega cestnega vprašanja. Na letošnjem velesejmu bo «Društvo za ceste» s svojo razstavo «Cesta» pokazalo, kako daleč smo že v tem perečem vprašanju in kako bo v gradnjami naših cest. Zveza gospodinj v Ljubljani bo podala letos žensko domačo obrt, ljubljanska tobačna tovarna pa ureja razstavo tobačnih izdelkov. Od tujih držav bo v zaokroženi celoti zastopana Francija z razstavo knjig, kozmetike in bižuterije. Vsak naj uredi svoje poslovno potovanje v Ljubljano tako, da bo to potovanje zvezel z ogledom velesejma, saj bo mogoče že na velesejmu samem rešiti velik del svojih poslovnih zadev, kot je nakup blaga, oddaja naročil itd. Na železnici ima vsakdo brezplačen povratek, če si pri odhodni postaji poleg cele vozne karte nabavi še rumeno železniško izkaznico za din 2.— in si preskrbi potrdilo o obisku velesejma, ki ga bo dobil na velesejski blagajni. Potovanje v Ljubljano od 30. maja do 13. junija, povratek od 4. do 18. junija.

Na X. jubilejnim sokolskem zletu v Pragi bodo letos štirje mogočni sprevidi skozi mesto, in sicer prvi v dneh IV. srednješkolskih iger (11. junija), drugi ob zletu dece, tretji ob zletu narasčaja in četrti bo kot zadnji članski sprevid.

Nemški telovadci na vesokolski zlet ne bodo prišli kljub vabilu. V svojem odgovoru so se izgovorili, češ da se morajo pripravljati za velike nemške telovadne svečanosti, ki bodo letos v Vratislavi (Breslau).

Poročila o vesokolskem zletu in o doseženih uspehih bodo zelo pogosto oddajale vse češkoslovaške radio-postaje.

333 obedov v eni minuti bo izdanih na sokolskem zletišču v glavnih dneh X. jubilejnega vesokolskega zleta v Pragi. Računa se, da je prijav za obede doslej že kakih 400.000. Kuhalo se bo na 120 ognjiščih v 20 skupinah, hrana pa se bo izdajala na 60 krajiših. Jedilni list za vse zletne dni je že pripravljen.

Predsednik b. Radikalne stranke Aca Stanojević, ki se je del časa mudil na zdravljenju v Vrnjački banji, se je zopet vrnil domov v Knjaževac, dočim je v Vrnjačko banjo prispel prvak Zdruzene opozicije senator dr. Kostić iz Zemuna.

Uradnik tehničnega oddelka banke uprave savske banovine v Zagrebu inž. Svetozar Trbojević je bil aretiran o priliki kolavdacije obnovitvenih del v zagrebškem narodnem gledališču. Kolavdaciska komisija je namreč ugotovila, da dela, ki jih je imel izvršiti inž. Trbojević, niso bila izvršena, izginil je pa tudi proračunski znesek, ki je bil izplačan za ta dela. Kolikor se je dalo ugotoviti v dosedanji preiskavi, je poneveril inž. Trbojević nad milijon dinarjev.

Hranilne vloge pri 29 slovenskih hranilnicah so narasle v mesecu aprilu za 10.291.581 din na 1054 milijonov 519.906 din. Značilno za znaten porast novih vlog je dejstvo, da so narasle nove vloge pri zaščitenih hranilnicah od 205,3 milijona ob novem letu na 231,6 mili-

lijona dne 31. marca t. l. Odkar so nekatere hranilnice pričele s pomočjo likvidacijskih kreditov Narodne banke oproščati stare zamrznjene vloge, je pričelo rasti zaupanje obstojstva v hranilnice, s tem pa rastejo tudi nove vloge.

Rudarske mezde so nezarubljive. Apelacijsko sodišče v Zagrebu je izdalo važno načelno razsodbo, da se rudarske mezde ne morejo zarubiti prav za nobeno terjatev, izvzemši edino alimentacije za preskrbo žene, otrok itd.

V železarski industriji v Zenici je bila te dni izročena obratovanju že četrti moderna Siemens-Martinova peč z letno kapaciteto 30.000 ton surovega jekla. Vse sedanje peči imajo letno produkcijsko zmogljivost 80.000 ton. Za kritje celotne naše domače potrebe na železu in jeklu bi morale jugoslovanske veleželezarne izdelati na leto najmanj 220—240 tisoč ton. Računa se, da bodo v Zenici že v kratkem zgradili še nekaj visokih peči.

Centralno kaznilnico za vse kaznjence v Jugoslaviji, ki bodo obsojeni na več, kakor leto dni zapora ali ječe, bodo zgradili v Kruševcu.

Vrnjačka banja v Srbiji beleži leto za leto sijajnejši razvoj, seveda predvsem z izdatno pomočjo države in banovine. Trenutno se mudi na zdravljenju v tem kopalnišču nad 4000 oseb.

Jugoslavija je letos v italijanskem uvozu nazađovala s 6. na 9. mesto.

Število industrijskih podjetij v dravski banovini je znašalo dne 1. aprila t. l. 401. Od tega odpade na mesto Ljubljana 81, na ljubljansko okolico pa 31 podjetij.

Prvi državni kongres diplomiranih tehnikov iz vse Jugoslavije bo 12., 13. in 14. junija v Beogradu.

Naši Nemci v Osijeku zahtevajo, da se na vseh ljudskih šolah v Osijeku odprejo posebni nemški vzporedni razredi.

Iz Drave bodo pričeli v njenem srednjem in spodnjem toku na najmodernejši način izpirati zlato in se računata, da bodo vsak dan pridobili najmanj kilogram čistega zlata. Dosedanje primitivno izpiranje dravskega zlatonosnega peska po tamkajšnjih kmetih se skoro ne izplača.

V proizvodnji vina stoji Jugoslavija med glavnimi evropskimi državami na 12. mestu. Na vsem svetu so lani pridelali 178 milijonov hektolitrov vina napram 147 milijonom v letu 1936.

Ali je to potrebno? Naša monopolska uprava je nabavila v Italiji zopet 20.000 ton morske soli.

Zveza vojnih dobrovoljcev bo imela svoj letni občni zbor 19. junija v Beogradu.

Prvak Zdruzene opozicije minister v p. dr. Lazar Marković se mudi v Dalmaciji, kjer ima neprestane konference s svojimi političnimi prijatelji. Enake konference je imel nedavno tudi v Bosni, predvsem v Sarajevu.

Olimpijski dan se bo praznoval v Jugoslaviji 19. junija.

Kriza v splitskem občinskem svetu. Splitski župan inž. Mihovil Kargotić je z 20 članov občinskega sveta vred podal ostavko na svoj položaj. Ta odstop je vzbudil v Splitu, kakor tudi drugod po državi, precej prahu in zanimivih komentarjev.

V zagrebških gostinskih obratih se bodo v smislu sklepa gostilničarskega združenja s 1. junijem t. l. cene vina zvišale za 2 din pri litru in se ne sme nobeno vino več prodajati izpod 12 din, dočim se bodo cene vseh jedil povišale za 30%. Gostilničarji se tudi protivijo vsakemu maksimiranju cen s strani oblasti vse dotlej, dokler ne bodo oblastveno maksimirane tudi cene vseh življenjskih potrebščin, ki jih potrebujejo gostilničarji v svojih obratih za postrežbo gostov, vključno elektriko, plin in vodo.

Samouprava

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: V naši občini je občinska pisarna v župnišču. Sedaj pa je župnik odpovedal občini prostore za občinsko pisarno. Ali sme to narediti?

Odgovor: Sme! Z župniščem more razpolagati vsakokratni župnik. On je lahko dal občini v našem primeren prostor v župnišču za občinsko pisarno, on pa more tudi vsak čas odpovedati najemniško razmerje. Merodajna je le za odpovedne roke najemniška pogodba. — Seveda velja ista pravica glede odpovedi tudi za občino.

Vprašanje: Ali sme biti občinska pisarna v hiši, kjer je gostilna, ako bi se napravil poseben vhod tako, da bi bila pisarna čisto zase? (Vrhničan).

Odgovor: O tem govori okrožnica banske uprave z dne 22. maja 1931, II. No 13.646/1, ki pravi med drugim: «Z ozirom na navedene razloge se naroča vsem občinam, ki imajo svoje občinske uradne prostore v gostilniških prostorih ali v prostorih, ki imajo z gostilno isti vhod, da takoj potrebno ukrepejo, da se občinski uradni prostor premesti iz gostilne. V gostilniškem posloplju sme ostati občinska pisarna le tedaj, če ima popolnoma ločen vhod.» Iz tega izvira, da sme biti občinska pisarna tudi v gostilniškem posloplju, če je čisto zase z ločenim vhodom.

Po najnovejših statističnih podatkih ima Jugoslavija 15.400.000 prebivalcev, dočim jih je imela leta 1921. še 11.984.911 in pred 7 leti 14.905.899. Naravni desetletni prirastek znaša 31,45%, dočim predstavlja smrtni odstotek le 17%. Največji porast prebivalstva je zabeležen v drinski, najnižji pa v dravski bahovini.

Posebne poštne znamke bodo v prometu prihodnje dni za časa trajanja prve mednarodne balkanske zrakoplovne razstave v Beogradu, ki bo svečano otvorjena jutri.

Zagrebški OUZD je spreminil svoj dosedanjo prakso pri izplačevanju denarnih podpor svojim zavarovancem za primer bolezni in od 30. maja t. l. podpore ne bodo več izplačevane na uradnih blagajnah, temveč bodo nakazovane preko čekovnega urada, to pa zaradi bolnikov samih, da niso primorani izgubljati čas s čakanjem na dvig podpore pri blagajni OUZD.

Komunistično afero imajo v Beogradu. Beograjska policija je razkrila na tehniški fakulteti beograjske univerze dobro organizirano komunistično propagandno akcijo in zaplenila v omarah slušateljev veliko množino komunističnega propagandnega gradiva. Večje število akademikov je bilo aretiranih.

Napredek. Svoj čas smo poročali, da je ostala Virovitica zaradi starih dolgov na električnem toku za cestno razsvetljavo že pred meseci brez javne razsvetljave. Elektra je ostala neizprosnna in zahteva poravnavo starega dolga. Te dni pa je Virovitica zopet dobila cestno razsvetljavo, toda ne električne, temveč — petrolejske. Sijajen dokaz napredka v prosvetljenem dvajsetem stoletju.

Organizacija «Katoliških mož» v Splitu zahteva od cerkvenih oblasti, da ji dodelijo namesto dosedanega kanonika dr. Pilepića drugega duhovnega voditelja. Ta zahteva je povzročila v dalmatinski javnosti vsestransko odobravanje.

Nova svetovna gospodarska konferenca, za katero se predvsem zavzemata francoska in angleška vlada, bo sklicana takoj po zaključku angleško-ameriške gospodarske pogodbe.

Današnji pomen Male antante

Edinstvo med članicami Male antante je zaenkrat odlično zavarovano

Znani češkoslovaški vojaški strokovnjak Stanislav Yestor objavlja v «Lidovih Novinah» članek o pomenu Male antante v današnjem času in pravi med drugim:

«Ko so sklenile med seboj zvezo, ki naj bi zagotovila mir v Podonavju, so bile države Male antante vsaka zase ekspanzirane na 2 fronti. Skupna jim je bila fronta proti Madžarski, razen tega pa je imela vsaka kot sosedo po eno od treh velesil, ki že od nekdaj stremijo po svojem vplivu v vzhodnem delu srednje Evrope, katero danes predstavlja dvanajst srednjih in malih držav od Baltika do Jadrana in do Črnega morja.

Češkoslovaška je imela in ima za sosedo Nemčijo, Jugoslavija Italijo in Rumunija Sovjetsko Unijo. To v splošnem niso ravno najprijetnejša sosesčina. Nemčija je imela in ima pretenzije na češkoslovaške kraje in češkoslovaško ozemlje, na katerem prebivajo Nemci, Italija gleda z obema očesoma na dalmatinsko obalo Jugoslavije, Rusija pa je načelno vrčevala v svoje zemljevidne današnje rumunsko Besarabijo. Koncentrirani nemško - italijansko - ruski pritisk je utrjen in dognan v sporazumu teh treh velesil na področju zunanje politike. Pri tem je bila najmanjšemu pritisku izpostavljena Češkoslovaška s strani Nemčije, ki je pač morala respektirati njeno moč in moč njene zaveznice — Francije.

Ko se je Nemčija razšla z Rusijo, je to pomenilo oslabitev pritiska na Malo antanto z vzhoda. Češkoslovaška, ki je takoj za Francijo sklenila pakt z Rusijo, je s tem sama znatno uredila položaj svoje podonavske zaveznice Rumunije in pa svoje zaledje. Jugoslavija, ki se je medtem sporazumela z Italijo, je bila nekoč pač daleč od

Nemčije in Rusije. Za Jugoslovane je bil rajhovski Nemec približno isto, kakor je za Čehoslovake Turek. Dokler je bila Avstrija še samostojna, je imela Jugoslavija najugodnejši položaj med vsemi tremi državami Male antante. Pritisk njenih sosed je bil mnogo nižji od onega, ki je pritiskal Češkoslovaško in Rumunijo. Dočim je bil pred anšlusom koeficient pritiska Jugoslavije 6, vse Male antante pa 7, je to pomenilo, da je Jugoslavija v okviru Male antante izpostavljena precej večjim političnim težavam, kakor pa bi bila, če bi vodila samostojno politiko. Koeficient pritiska Češkoslovaške je znašal 9, Rumunije pa celo 14. Okvir Male antante je bil za slednji dve nedvomno političen plus.

Po izvršenem anšlusu pa se je pritisk na Jugoslavijo znatno povečal, dočim je ostal pritisk na Češkoslovaško in Rumunijo nespremenjen. Jugoslavija nima več koeficienta 6, temveč ima 10,5, kar vsekakor presega češkoslovaško deveterico. Mala antanta po anšlusu ni sosedja Nemčije le po eni, temveč po dveh državah. Pred anšlusom je imela Češkoslovaška z Nemčijo 1.500 kilometrov skupne meje in s tem tudi Mala antanta. Danes je narasla meja Male antante z Nemčijo za novih 500 kilometrov, in sicer napram Češkoslovaški za 300 km, napram Jugoslaviji pa za 200 km.

Skupna meja predpisuje tudi skupno politiko, kadar so na nožu skupni interesi. Nemec danes za Jugoslavijo ni več oddaljeno bitje, temveč neposreden sosed. Skupna politika pa ne pomeni skupne neprijateljske politike. Toda sosedstvo pomeni tudi nekaj skupnega v pogledu strategije. Dve srednjeevropski državi sta po izvršenem anšlusu morali pričeti

preurejati prav radikalno načrte za svojo državno zaščito: to sta bili Jugoslavija in Madžarska.

Mnogo se govori in piše o smrti Male antante in to nas prepričuje, po starem geslu, da oni dolgo živi, o komur se govori, da je umrl, da bo Mala antanta še dolgo živela, čeprav nekateri trdijo o njej, da je «lokomotiva, ki je pod polno paro, pa se ne more premakniti z mesta». Pred razcepitvijo Nemčije in Rusije je bil položaj Male antante mnogo težavnejši, kakor pa je danes. Zahvaljujoč se češkoslovaško-ruski pogodbi vlada danes mir na vzhodni rumunsko-ruski fronti. Sporazum Jugoslavije z Italijo je utrdil mir na Jadrano. Češkoslovaška ni v sporu z Italijo in tako moremo trditi, da ima Mala antanta danes zavarovana oba boka: italijanskega in ruskega. Gre le še za sosesčino s tretjo, glavno srednjeevropsko velesilo — Nemčijo. Če vzamemo Malo antanto kot celoto, torej v razmerju napram današnji Nemčiji, ne predstavlja Mala antanta ravno najnepomembnejšega činitelja. Obe njeni krili na zahodu mejita danes na velesilo s 73 milijoni prebivalcev, ki ima močno armado, ogromno letalstvo in ki bo imela v vsej bodočnosti odlično besedo na Donavi, na kateri že gradi čvrsto vojno brodogradilnico. Toda Mala antanta kot celota pomeni že danes prav tako velesilo s 50 milijoni prebivalcev.

Vrata, ki se odpirajo v Podonavje in na Balkan s severovzhoda, vise z enim krilom na Reki, z drugim pa na Moravski Ostravi. To je prehod, ki je širok približno 600 kilometrov. Z anšlusom v Avstriji so se ta vrata odprla naprej na kakih 300 kilometrov. Dve tretjini preostale polovice varuje Češkoslovaška, eno tretjino pa Jugoslavija. To dejstvo obrambne geopolitike se ne da niti osporavati, niti retuširati.

Tam, kjer se respektira moč, pomeni Mala antanta trikrat več,

kakor vsaka njenih članic sama brez ostalih tovarišic. To pomeni tem prej, ker ima danes na zahodu z Nemčijo 2000 kilometrov skupne meje. Isto pa velja tudi za Madžarsko, bodisi da gleda v Malo antanto prijatelje, bodisi da se bo ponudila Nemčiji za avantgardo. V vsaki državi Male antante živi še najmanj polovica prebivalcev, ki se še živo spominjajo, da so bili proti Srbiji in Rumuniji poslani v svetovni vojni češkoslovaški, jugoslovanski in rumunski polki. Danes leži v rokah teh narodov, da se nekaj podobnega nikdar več ne bo zgodilo. To zahteva med drugimi tudi edinstvo, ki je v okviru Male antante zaenkrat prav čvrsto in odlično zavarovano.

Iz glasbenega sveta

Skladatelj Ferdo Juvanec je izdal v lastni založbi zbirko svojih moških zborov in četverosplov pod naslovom «Iz mladih let». Izdaja se dobi v Matični knjigarni za 20 din. Deloma lirične, največ pa narodno-navduševalne pesmi, ne težke za izvajanje, bodo gotovo dobri in glasovno močno zasedeni zbori z radostjo pozdravili, si jih hitro nabavili in ob slavnostnih prilikah radi prepevali.

Edini slovenski glasbeni list «Cerkveni glasbenik», ki izhaja že 61. leto in ki ga po A. Foersterju spretno in smotro urejuje monsignor Stanko Premrl, se v zadnjih zvezkih havi z vprašanjem o cerkvenosti cerkvene glasbe (dr. A. Dolinar) in o pozitivnih vrednotah v cerkvenih skladbah. Dr. F. Kimovec je priobčil svoj govor «Foerster in njegov pomen za slov. glasbo». Med številnimi prispevki je zanimiva ugotovitev skladatelja Laharnarja, da Jakob Gallus ni bil Dolenjec, pač pa Idrjčan ali pa Tolminec. — List prinaša dalje zanimive članke, «Hochreiterjeve spomine na p. H. Sattnerja, stanovske (organistovske vesti), koncertna poročila, dopise, oglasnik za cerkveno in svetno glasbo in razne vesti. Stane na leto 40 dinarjev.

Glasbena novost. Zorko Prelovec: Pomlad. Mešani zbor z bariton-skim solom na besedilo Mare Tav-

čarjeve. Poklonjen skladatelju dr. Antonu Schwabu ob njegovih 70letnici. Prvo jo bo izvajalo «Celjsko pevsko društvo» v Celju.

Slovenci imamo mnogo napitnic, narodnih in tudi neznanih avtorjev, toda le malo je zapisanih. Nekaj jih je rešil pozabnosti narodni pevec Franc Rus, ki je mnogo prepeval na svatovščinah in v veselih pevskih družbah. Preprosto je harmoniziral in v samozaložbi izdal: 1. zvezek: «Bratje bodimo veseli!» 2. «Živi, živi do neba!» (Godovnica.) 3. «Mi pa ostanemo!». Pesmi so izšle v treh zvezkih, v žepni obliki. Vsak stane 2 din in se dobi v knjigarnah.

Šah

Domače vesti: V četrtek je nastopila druga garnitura LSK-a proti «Amaterskemu šahovskemu klubu» in je tesno zmagala s 5 in pol proti 4 in pol točke. Isti dan je imel «Šahovski klub Lovšinj» svoj brzoturnir. Zmagal je Puc 8 (100%), drugi je bil Zink 7 itd. V nedeljo 22. t. m. se je vršil v Celju match med CSK in MSK. S precej sreče je zmagal «Mariborski šahovski klub» v razmerju 5:3. Istočasno so imeli Gaberčani v gosteh UJ2B iz Maribora, katerim so podlegli s 6 in pol proti 3 in pol.

Danes prinašamo partijo, ki je bila igrana na jubilejnem turnirju LSK-a.

Beli: Kostić. — Črni: Nedeljković. (Siciljanka.)

- e2—e4, c7—c5; 2. Sg1—f3, Sb8—c6; 3. d2—d4, e5:d4; 4. Sf3:d4, Sg8—f6; 5. Sb1—c3, Dc8—c7; 6. g2—g3, e7—e6; 7. Sd4—b5, Dc7—b8; 8. Lc1—f4, e7—e5; 9. Lf4—g5, a7—a6; 10. Sb5—a3, Lf8—b4; 11. Lg5:f6, g7:f6; 12. Sa3—c4, Lb4:c3; 13. Sc4—e3, Lb4:c3; 14. b2:c3, Sc6—e7; 15. Lf1—h3, d7—d5; 16. Lh5—g2, d5:e4; 17. Lg2:e4, Lc8—b7; 18. Dd1—f3, Lb7:e4; 19. Df3:e4, Dh8—c8; 20. 0—0, Ta8—b8; 21. a2—a4, 0—0; 22. a4:b5, a6:b5; 23. Ta1—a7, Se7—g6; 24. h2—h4, Dc8:e5; 25. Sc3—d5, Dc3—d4; 26. Sd5:f6+, Kg8—h8; 27. Tf1—a1, Dd4:e4; 28. Sf6:e4, Kh8—g7; 29. h4—h5, Sg6—h8; 30. Ta1—a6, h7—h6; 31. Sc4—d6, Kg7—f6; 32. Sd6:f7+, Kf6—f5; 33. Sf7:h6+, Kf5—g5; 34. Ta7—g7+, Kg5:h5; 35. g3—g4+, Kh5—g4; 36. Sh6—f5+, Tf8:f5; 37. Ta6—h6+, Tf—h5; 38. Th6:h5 mat.

Trajno kodranje samo Din 60-

Barvanje las v vseh niansah. Izdelava garantirano dobra.

Frizerski salon

MIRKO ZALETEL, Ljubljana
Cesta 29. oktobra (Rimska) št. 24

XVIII. LJUBLJANSKI VELESEJEM

43. razstavna prireditel
4.—13. JUNIJA 1938.

Polovična vozna na železnici.

Pri blagajnah železn. postaj kupite rumeno železniško izkaznico za dn 2-
Sejmišče obsega 40.000 m², preko 6000 razstavljalcev 14 držav.

POSEBNE RAZSTAVE:

„Cesta“ - Francija - Pohištvo - Avtomobili - Tekstil - Ženska domača obrt.

LEPO ZABAVIŠČE.

10.-12. junija: III. državni trgovski kongres.

Vstopnica daje lastniku pravico do nagradnega žrebanja. Vrednost dobitkov preko din 75.000-

Jelčič Angelo

LJUBLJANA VII. CELOVŠKA CESTA ŠT. 65
Telefon št. 38-40

pleskar, ličar, sobo- in črko-slikar za stavbe in pohištvo

Izvršuje: Vsa pleskarska in soboslikarska dela po zmernih cenah. / Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno. / Postrežba točna in solidna.

Priporočamo to znano tvrdo vsem!

Sveže najčiste norveško

ribje olje

iz lekarn

dr. G. Piccoli a v Ljubljani se priporoča bledim in slabotnim osebam

OPTIK J. GOLDSTEIN

Ljubljana, pod Trančo 1
priporoča po nizkih cenah prvo vrstna očala, daljnogleda, trirede, tlakomere, loplomere i. t. d.

Oglašujte v „Slovenski besedi“

Kaj vse Vam nudimo za Binkošti?

Pletenine	samoveznice	nahrbtnike
trikotažo	porcelan	turistovske potrebščine
damsko perilo	steklo	toaletne potrebščine
moško perilo	kuhinjsko posodo	predpasnike
nogavice	aktovke	kuhinjske potrebščine
rokavice	damske torbice	otroške igrače
ovratnike		čevlje vseh vrst

Vse po najnižjih cenah!

ANT. KRISPER
Mestni trg 26 LJUBLJANA Stritarjeva 1-3

Poravnajte pravočasno naročnino!